Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

29 päivänä heinäkuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Tekijänoikeus ja lähioikeudet – Direktiivi 2001/29/EY – Tietoyhteiskunta – Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistaminen – Samplaaminen (sampling) – 2 artiklan c alakohta – Äänitteiden tuottaja – Kappaleenvalmistusoikeus – ”Osittainen” kappaleenvalmistus – 5 artiklan 2 ja 3 kohta – Poikkeukset ja rajoitukset – Ulottuvuus – 5 artiklan 3 kohdan d alakohta – Lainaukset – Direktiivi 2006/115/EY – 9 artiklan 1 kohdan b alakohta – Levitysoikeus – Perusoikeudet – Euroopan unionin perusoikeuskirja – 13 artikla – Taiteen vapaus

Asiassa C-476/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin yleinen tuomioistuin, Saksa) on esittänyt 1.6.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 4.8.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Pelham GmbH,

Moses Pelham ja

Martin Haas

vastaan

Ralf Hütter ja

Florian Schneider-Esleben,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat A. Arabadjiev, M. Vilaras, T. von Danwitz, C. Toader, F. Biltgen ja C. Lycourgos sekä tuomarit E. Juhász, M. Ilešič (esittelevä tuomari), L. Bay Larsen ja S. Rodin,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.7.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Pelham GmbH, Moses Pelham ja Martin Haas, edustajanaan A. Walter, Rechtsanwalt,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

– Ralf Hütter ja Florian Schneider-Esleben, edustajinaan U. Hundt-Neumann ja H. Lindhorst, Rechtsanwälte,

– Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze, M. Hellmann ja J. Techert,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään D. Colas, D. Segoin ja E. Armoët,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään Z. Lavery ja D. Robertson, avustajanaan N. Saunders, barrister,

– Euroopan komissio, asiamiehinään T. Scharf ja J. Samnadda,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.12.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL 2001, L 167, s. 10) 2 artiklan c alakohdan ja 5 artiklan 3 kohdan d alakohdan sekä vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/115/EY (EUVL 2006, L 376, s. 28) 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 10 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain yhtäältä Pelham GmbH (jäljempänä Pelham-yhtiö) sekä Moses Pelham ja Martin Haas (jäljempänä yhdessä Pelham) ja toisaalta Ralf Hütter ja Florian Schneider-Esleben (jäljempänä Hütter ym.) ja joka koskee Kraftwerk-yhtyeen, jonka jäseniä Hütter ym. ovat, äänitteeltä otetun kahden sekunnin rytmisekvenssin käyttämistä Pelhamin ja Haasin säveltämän ja Pelham-yhtiön tuottaman musiikkikappaleen ”Nur mir” äänittämisen yhteydessä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

3 Äänitteiden valmistajien suojaamiseksi heidän äänitteidensä luvattomalta jäljentämiseltä tehdyn, Genevessä 29.10.1971 allekirjoitetun yleissopimuksen (jäljempänä Geneven yleissopimus) 1 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tässä yleissopimuksessa tarkoitetaan:

a) ’äänitteellä’ yksinomaan kuultavaksi tarkoitettua, esityksen äänestä tai muista äänistä tehtyä tallennusta;

b) ’äänitteiden valmistajalla’ fyysillistä tai juridista henkilöä, joka ensimmäisenä tallentaa esityksen äänen tai muut äänet;

c) ’jäljennöksellä’ laitetta, joka sisältää äänitteeltä välittömästi tai välillisesti otettuja ääniä, ja joka käsittää kaikki tai olennaisen osan mainittuun äänitteeseen tallennetuista äänistä;

d) ’saattamisella yleisön saataviin’ sellaista toimenpidettä, jolla äänitteen jäljennöksiä tarjotaan välittömästi tai välillisesti yleisön tai sen osan saatavaksi.”

4 Kyseisen yleissopimuksen 2 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Jokaisen sopimusvaltion on suojeltava äänitteiden valmistajia, jotka ovat muiden sopimusvaltioiden kansalaisia, valmistajan suostumuksetta tapahtuvalta jäljennösten tekemiseltä ja siten tehtyjen jäljennösten maahantuonnilta edellyttäen, että sellainen jäljennös on tehty tai tuotu maahan tarkoituksella saattaa se yleisön saataviin, sekä myös sellaisten jäljennösten saattamiselta yleisön saataviin.”

Unionin oikeus

Direktiivi 2001/29

5 Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 3, 4, 6, 7, 9, 10, 31 ja 32 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) Ehdotettu yhdenmukaistaminen edistää sisämarkkinoiden neljän vapauden toteuttamista ja liittyy erityisesti niiden oikeudellisten perusperiaatteiden noudattamiseen, jotka koskevat omaisuutta, henkinen omaisuus mukaan lukien, sekä ilmaisunvapautta ja yleistä etua.

(4) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien oikeudellisten puitteiden yhdenmukaistaminen lisää oikeusvarmuutta ja täyttää henkisen omaisuuden korkeatasoisen suojan vaatimukset sekä edistää siten merkittäviä investointeja luovuuteen ja innovaatioon, mukaan lukien verkostoinfrastruktuuriin, mikä puolestaan johtaa Euroopan teollisuuden kasvuun ja sen kilpailukyvyn parantumiseen sekä sisällöllisen tarjonnan että tietotekniikan osalta ja yleisemmin monilla teollisuuden ja kulttuurin aloilla. Tämä ylläpitää työllisyyttä ja edistää uusien työpaikkojen luomista.

– –

(6) Koska alalla ei ole yhteisön tasolla suoritettu yhdenmukaistamista, useat jäsenvaltiot ovat teknisiin haasteisiin vastatakseen jo ryhtyneet kansallisella tasolla lainsäädäntötoimiin, jotka voivat aiheuttaa merkittäviä suojaan liittyviä eroja ja siten rajoittaa henkistä omaisuutta sisältävien tai niihin perustuvien palvelujen ja tuotteiden vapaata liikkuvuutta, mikä voi johtaa sisämarkkinoiden pirstoutumiseen ja epäjohdonmukaisuuksiin lainsäädännössä. Lainsäädännöllisten erojen ja epävarmuuden vaikutus kasvaa, kun tietoyhteiskunta, joka on jo suuresti lisännyt rajat ylittävää henkisen omaisuuden hyödyntämistä, kehittyy edelleen. Tämä kehitys jatkuu, ja sen kuuluukin jatkua. Merkittävät oikeudelliset erot ja epävarmuus suojan osalta voivat estää uusia, tekijänoikeuteen ja lähioikeuksiin sidoksissa olevia tuotteita ja palveluja saavuttamasta suurtuotannon etuja.

(7) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien suojan oikeudellista yhteisön kehystä on tämän vuoksi myös mukautettava ja täydennettävä siltä osin kuin se on tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi. Tämän vuoksi olisi mukautettava niitä kansallisia tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevia säännöksiä, jotka vaihtelevat merkittävästi jäsenvaltiosta toiseen tai aiheuttavat oikeudellista epävarmuutta, mikä haittaa sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja tietoyhteiskunnan asianmukaista kehittämistä Euroopassa. Lisäksi olisi vältettävä epäjohdonmukaisia kansallisia vastauksia teknisen kehityksen asettamiin haasteisiin, kun taas eroja, jotka eivät vaikuta haitallisesti sisämarkkinoiden toimintaan, ei tarvitse poistaa tai estää.

– –

(9) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen on perustuttava suojan korkeaan tasoon, koska nämä oikeudet ovat ratkaisevan tärkeitä henkisen luomistyön kannalta. Niiden suojaaminen auttaa varmistamaan luovuuden ylläpitämisen ja kehittymisen niin tekijöiden, esittäjien, tuottajien, kuluttajien, kulttuurin, teollisuuden kuin suuren yleisön etujen mukaisesti. – –

(10) Voidakseen jatkaa luovaa ja taiteellista työtään tekijöiden tai esittäjien on saatava asianmukainen korvaus työnsä käyttämisestä, kuten myös tuottajien voidakseen rahoittaa tällaista työtä. Tuotteiden kuten äänitteiden, elokuvien tai multimediatuotteiden sekä esimerkiksi tilauspalvelujen kaltaisten palvelujen tuottamiseen vaadittavat investoinnit ovat merkittäviä. Henkistä omaisuutta koskevien oikeuksien riittävä oikeudellinen suoja on tarpeen, jotta tämän korvauksen saatavuus voidaan taata ja mahdollistaa näille investoinneille riittävä tuotto.

– –

(31) Eri oikeudenhaltijaryhmien välisten samoin kuin eri oikeudenhaltijaryhmien ja suojatun aineiston käyttäjien väli[nen] oikeuksien ja etujen oikeudenmukainen tasapaino on turvattava. Jäsenvaltioissa säädettyjä nykyisiä poikkeuksia ja rajoituksia näihin oikeuksiin on arvioitava uudelleen uuden sähköisen ympäristön kannalta. – – Sisämarkkinoiden asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi nämä poikkeukset ja rajoitukset olisi määriteltävä yhdenmukaisemmin. Yhdenmukaistamisen asteen olisi perustuttava vaikutukseen, joka poikkeuksilla ja rajoituksilla on sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan.

(32) Tässä direktiivissä annetaan tyhjentävä luettelo poikkeuksista ja rajoituksista kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen ja yleisölle välittämistä koskevaan oikeuteen. Eräät poikkeukset ja rajoitukset koskevat vain kappaleen valmistamista koskevaa oikeutta. Tässä luettelossa otetaan aiheellisella tavalla huomioon jäsenvaltioiden erilaiset oikeudelliset perinteet samalla kun pyritään varmistamaan sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta. Jäsenvaltioiden olisi sovellettava näitä poikkeuksia ja rajoituksia yhdenmukaisella tavalla ja tilannetta olisi arvioitava uudelleen tarkasteltaessa sitä tulevaa lainsäädäntöä, jolla tämä direktiivi pannaan täytäntöön.”

6 Direktiivin 2001/29 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Kappaleen valmistamista koskeva oikeus”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinoilla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

– –

c) äänitetuottajilla äänitteidensä osalta;

– –”

7 Kyseisen direktiivin 5 artiklassa säädetään sen 2–4 artiklassa tarkoitettuja oikeuksia koskevista poikkeuksista ja rajoituksista. Kyseisen artiklan 3 ja 5 kohdassa säädetään seuraavaa:

”3. Jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista 2 ja 3 artiklassa säädettyihin oikeuksiin seuraavissa tapauksissa:

– –

d) lainaukset muun muassa arvostelua tai selostusta varten sillä edellytyksellä, että lainaukset koskevat teosta tai muuta aineistoa, joka on jo laillisesti saatettu yleisön saataviin, ja että lähde ja myös tekijän nimi mainitaan, jollei tämä osoittaudu mahdottomaksi, ja että lainausten käyttö on hyvän tavan mukaista, sekä siinä laajuudessa kuin kyseinen erityistarkoitus tällaista käyttöä vaatii;

– –

5. Tämän artiklan 1, 2, 3 ja 4 kohdan mukaisia poikkeuksia ja rajoituksia sovelletaan vain tietyissä erityistapauksissa, jotka eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja."

Direktiivi 2006/115

8 Direktiivin 2006/115 johdanto-osan toisessa, viidennessä ja seitsemännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"(2) Tekijänoikeuden kattamien teosten ja lähioikeuksilla suojattujen kohteiden vuokrauksen ja lainauksen merkitys erityisesti äänitteiden ja elokuvien tekijöille, esittäjille ja tuottajille on kasvamassa. Piratismista on tulossa yhä suurempi uhka.

– –

(5) Tekijöiden ja esittäjien luovan ja taiteellisen työn jatkuvuus edellyttää riittäviä tuloja, ja erityisesti äänitteiden ja elokuvien tuottamisen vaatimat sijoitukset ovat erityisen suuria ja epävarmoja. Mahdollisuus näihin tuloihin ja sijoitusten takaisin saamiseen voidaan tehokkaasti turvata ainoastaan antamalla riittävä oikeudellinen suoja asianomaisille oikeudenhaltijoille.

– –

(7) Jäsenvaltioiden lainsäädäntöjä olisi lähennettävä siten, ettei synny ristiriitaa niiden kansainvälisten yleissopimusten kanssa, joihin useiden jäsenvaltioiden tekijänoikeudet ja lähioikeudet perustuvat."

9 Kyseisen direktiivin 1 artiklan, jonka otsikko on "Yhdenmukaistamisen kohde", 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jollei 6 artiklasta muuta johdu, jäsenvaltioiden on tämän luvun säännösten mukaisesti säädettävä oikeudesta sallia tai kieltää tekijänoikeudella suojattujen teosten alkuperäiskappaleiden ja kopioiden sekä muiden 3 artiklan 1 kohdassa mainittujen kohteiden vuokraus ja lainaus."

10 Saman direktiivin 9 artiklan, jonka otsikko on "Levitysoikeus", 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että seuraavilla on yksinoikeus saattaa myymällä tai muilla tavoin yleisön saataville a–d [ala]kohdassa tarkoitettuja kohteita, mukaan lukien niiden kopiot, jäljempänä 'levitysoikeus':

– –

b) äänitteiden tuottajilla äänitteidensä osalta;

– –"

11 Direktiivin 2006/115 10 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat säätää esittäjien, äänitteiden tuottajien, yleisradio-organisaatioiden ja elokuvien ensimmäisten tallennusten tuottajien suojaan samanlaisia rajoituksia kuin ne säätävät kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijänoikeussuojaan – –”

Saksan oikeus

12 Tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista 9.9.1965 annetun lain (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz; BGBl. 1965 I, s. 1273; jäljempänä UrhG) 24 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Itsenäinen teos, joka on luotu käyttäen vapaasti toisen teosta, voidaan julkaista ja sitä voidaan hyödyntää ilman käytetyn teoksen tekijän suostumusta.

2. Edellä 1 momenttia ei sovelleta sellaisen musiikkiteoksen käyttöön, jossa melodia on otettu tunnistettavalla tavalla toisesta teoksesta uuden teoksen pohjaksi.”

13 UrhG:n 85 §:n 1 momentin, jolla pannaan täytäntöön direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohta ja direktiivin 2006/115 9 artikla, ensimmäisen virkkeen ensimmäisessä ja toisessa vaihtoehdossa säädetään, että äänitteen tuottajalla on yksinoikeus kappaleen valmistamiseen äänitteestä ja sen välittämiseen yleisölle.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14 Hütter ym. ovat Kraftwerk-yhtyeen jäseniä. Kyseinen yhtye julkaisi vuonna 1977 äänitteen, joka sisälsi musiikkikappaleen ”Metall auf Metall”.

15 Pelham ja Haas ovat säveltäneet musiikkikappaleen ”Nur mir”, joka ilmestyi Pelham-yhtiön tuottamilla äänitteillä vuonna 1997.

16 Hütter ym. väittävät, että Pelham jäljensi sähköisesti noin kahden sekunnin rytmisekvenssinäytteen (sample) kappaleesta ”Metall auf Metall” ja sisällytti kyseisen näytteen, jota toistettiin peräjälkeen, kappaleeseen ”Nur mir”, vaikka hän olisi voinut soittaa mainitun sekvenssin.

17 Hütter ym. katsovat ensisijaisesti, että Pelham loukkasi niille äänitteiden tuottajina kuuluvaa tekijänoikeuden lähioikeutta. Toissijaisesti he väittävät, että heille esittävinä taitelijoina kuuluvaa immateriaalioikeutta sekä Hütterin tekijänoikeutta kyseiseen musiikkiteokseen loukattiin. Edelleen toissijaisesti he väittävät, että Pelham rikkoi kilpailulainsäädäntöä.

18 Hütter ym. nostivat Landgericht Hamburgissa (Hampurin alioikeus, Saksa) kanteen ja vaativat kieltomääräystä, vahingonkorvausvelvollisuuden toteamista, tietojen antamista ja äänitteiden luovuttamista tuhoamista varten.

19 Kyseinen tuomioistuin hyväksyi kyseisen kanteen, ja Pelhamin siitä Oberlandesgericht Hamburgiin (Hampurin ylioikeus, Saksa) tekemä valitus hylättiin. Pelhamin Bundesgerichtshofille (liittovaltion ylin yleinen tuomioistuin, Saksa) tekemän Revision-valituksen seurauksena Oberlandesgericht Hamburgin tuomio kumottiin ja asia palautettiin kyseiselle tuomioistuimelle uudelleen tutkimista varten. Mainittu tuomioistuin hylkäsi Pelhamin valituksen uudelleen. Bundesgerichtshof hylkäsi 13.12.2012 antamallaan tuomiolla Pelhamin uuden Revision-valituksen. Bundesverfassungsgericht (liittovaltion perustuslakituomioistuin, Saksa) kumosi kyseisen tuomion ja palautti asian ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, että Revision-menettelyn lopputulos riippuu direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdan ja 5 artiklan 3 kohdan d alakohdan sekä direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 10 artiklan 2 kohdan tulkinnasta.

21 Ensimmäiseksi olisi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan ratkaistava, loukkasiko Pelham käyttämällä Hütter ym:iden äänitettä oman äänitteensä tallentamisen yhteydessä viimeksi mainittujen UrhG:n 85 §:n 1 momentissa, jolla pannaan täytäntöön direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohta ja direktiivin 2006/115 9 artikla, tarkoitettua yksinoikeutta kappaleen valmistamiseen äänitteestä, johon musiikkikappale ”Metall auf Metall” kuuluu, ja sen levittämiseen yleisölle. Erityisesti on ratkaistava, voidaanko tällainen loukkaaminen todeta, jos äänitteeltä otetaan nyt käsiteltävän asian tavoin kaksi sekuntia rytmisekvenssistä ja siirretään se toiselle äänitteelle, ja onko jälkimmäinen äänite direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu toisen äänitteen kopio.

22 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on ratkaistava siinä tapauksessa, että tällainen äänitteen tuottajan oikeuden loukkaaminen todetaan, voiko Pelham vedota UrhG:n 24 §:n 1 momentissa säädettyyn ”vapaaseen käyttöoikeuteen”, jota sovelletaan analogisesti äänitteen tuottajan oikeuteen ja jonka mukaan itsenäinen teos, joka on luotu käyttäen vapaasti toisen teosta, saadaan julkaista ja sitä saadaan hyödyntää ilman käytetyn teoksen tekijän suostumusta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää tältä osin, ettei tällaiselle säännökselle ole nimenomaista vastinetta unionin oikeudessa, ja pohtii näin ollen sitä, onko kyseinen säännös sopusoinnussa unionin oikeuden kanssa, kun otetaan huomioon se, että mainitulla säännöksellä rajoitetaan äänitteiden tuottajan kappaleen valmistamista ja levittämistä koskevan yksinoikeuden suojaa.

23 Kolmanneksi se katsoo, että kansallisessa oikeudessa säädetyt direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdassa tarkoitettua kappaleenvalmistusoikeutta ja direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua levitysoikeutta koskevat poikkeukset ja rajoitukset perustuvat direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohtaan ja direktiivin 2006/115 10 artiklan 2 kohdan ensimmäiseen alakohtaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kuitenkin epävarma kyseisten säännösten tulkinnasta pääasian kaltaisessa tilanteessa.

24 Neljänneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, että unionin oikeuden merkityksellisiä säännöksiä on tulkittava ja sovellettava Euroopan unionin perusoikeuskirjassa (jäljempänä perusoikeuskirja) taattujen perusoikeuksien valossa. Tässä yhteydessä se pohtii sitä, onko jäsenvaltioilla liikkumavaraa direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdan ja 5 artiklan 2 ja 3 kohdan sekä direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 10 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan kansallisen täytäntöönpanon osalta. Kyseinen tuomioistuin nimittäin esittää, että Bundesverfassungsgerichtin oikeuskäytännön mukaan Euroopan unionin direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettuja kansallisen oikeuden säännöksiä on arvioitava lähtökohtaisesti unionin oikeudessa eikä 23.5.1949 annetussa Saksan liittotasavallan perustuslaissa (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland; BGBl. 1949 I, s. 1) taattujen perusoikeuksien valossa, jos kyseisessä direktiivissä ei jätetä jäsenvaltioille liikkumavaraa sen täytäntöönpanon osalta. Kyseinen tuomioistuin on epävarma mainittujen perusoikeuksien tulkinnasta pääasian kaltaisessa tilanteessa.

25 Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko kyseessä direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdassa tarkoitettu äänitetuottajan kappaleen valmistamista koskevan yksinoikeuden loukkaaminen, kun hänen äänitteestään otetaan pieniä äänipätkiä ja siirretään toiseen äänitteeseen?

2) Onko äänite, joka sisältää toisesta äänitteestä siirrettyjä pieniä äänipätkiä, direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu toisen äänitteen kopio?

3) Voivatko jäsenvaltiot antaa säännöksen, jossa – kuten UrhG:n 24 §:n 1 momentissa – selvennetään, että äänitetuottajan yksinoikeus äänitteen kappaleen valmistamiseen (direktiivin [2001/29] 2 artiklan c alakohta) ja levitykseen (direktiivin [2006/115] 9 artiklan 1 kohdan b alakohta) on luonnostaan rajattu siten, että itsenäistä teosta, joka on luotu äänitetuottajan äänitettä vapaasti käyttäen, saadaan hyödyntää ilman tuottajan suostumusta?

4) Käytetäänkö direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan d alakohdassa tarkoitettua teosta tai suojattua aineistoa lainauksia varten, jos ei ole havaittavissa, että käytetään vierasta teosta tai muuta vierasta suojattua aineistoa?

5) Jätetäänkö äänitetuottajan kappaleen valmistamista koskevaa oikeutta ja levitysoikeutta (direktiivin [2001/29] 2 artiklan c alakohta ja direktiivin [2006/115] 9 artiklan 1 kohdan b alakohta) ja näitä oikeuksia koskevia poikkeuksia ja rajoituksia (direktiivin [2001/29] 5 artiklan 2 ja 3 kohta ja direktiivin [2006/115] 10 artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta) koskevissa unionin oikeuden säännöksissä liikkumavaraa niiden saattamisessa osaksi kansallista oikeutta?

6) Millä tavoin [perusoikeuskirjan] mukaiset perusoikeudet on otettava huomioon määritettäessä äänitetuottajan yksinoikeuksien suojan laajuutta hänen äänitteensä kappaleen valmistamista koskevan oikeuden (direktiivin [2001/29] 2 artiklan c alakohta) ja levitysoikeuden (direktiivin [2006/115] 9 artiklan 1 kohdan b alakohta) osalta sekä näitä oikeuksia koskevien poikkeuksien ja rajoituksien (direktiivin [2001/29] 5 artiklan 2 ja 3 kohta ja direktiivin [2006/115] 10 artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta) ulottuvuuden osalta?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen ja kuudes kysymys

26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja kuudennella kysymyksellään, jotka on syytä tutkia yhdessä, olennaisilta osin sitä, onko direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohtaa tulkittava perusoikeuskirjan valossa siten, että äänitteiden tuottajalle annettu yksinoikeus sallia tai kieltää kappaleen valmistaminen äänitteestään mahdollistaa sen, että hän voi vastustaa sitä, että kolmas ottaa hänen äänitteestään – hyvin lyhyenkin – ääninäytteen sisällyttääkseen sen toiseen äänitteeseen.

27 Direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää ”suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinoilla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen” on äänitetuottajilla äänitteidensä osalta.

28 Direktiivissä 2001/29 ei määritellä kyseisessä säännöksessä tarkoitettua käsitettä ”kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen” äänitteestä. Kyseisen ilmaisun merkitys ja ulottuvuus on unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan määritettävä näin ollen sen tavanomaisen merkityksen mukaan, joka sillä on yleiskielessä, ottamalla samalla huomioon asiayhteys, jossa sitä käytetään, ja sen lainsäädännön tavoitteet, johon se kuuluu (tuomio 3.9.2014, Deckmyn ja Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Edellä 27 kohdassa mainitun mukaisesti direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdan sanamuodosta ilmenee, että sitä, että käyttäjä valmistaa kappaleen äänitteen hyvin lyhyestäkin katkelmasta, on lähtökohtaisesti pidettävä mainitussa säännöksessä tarkoitettuna ”osittaisena” kappaleen valmistamisena kyseisestä äänitteestä ja että tällainen kappaleen valmistaminen kuuluu näin ollen kyseisellä säännöksellä tällaisen äänitteen tuottajalle annetun yksinoikeuden piiriin.

30 Tällainen direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdan sanamuodonmukainen tulkinta vastaa yhtäältä kyseisen direktiivin yleistä tavoitetta, joka on sen johdanto-osan neljännestä, yhdeksännestä ja kymmenennestä perustelukappaleesta ilmenevällä tavalla korkeatasoisen tekijänoikeuden ja lähioikeuksien suojan käyttöönotto, ja toisaalta kymmenennessä perustelukappaleessa ilmaistua äänitteiden tuottajien yksinoikeuden erityistä tavoitetta, joka on näiden tekemien investointien suojaaminen. Kuten samassa perustelukappaleessa muistutetaan, äänitteiden kaltaisten tuotteiden tuottamiseen vaadittavat investoinnit ovat huomattavat, joten niiden tuottajille on taattava mahdollisuus riittävään tuottoon.

31 On silti katsottava, että kun käyttäjä käyttää taiteen vapauttaan ja ottaa äänitteeltä ääninäytteen käyttääkseen sitä muutetussa ja kuuntelemalla tunnistamattomassa muodossa uudessa teoksessa, tällainen käyttö ei ole direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdassa tarkoitettua ”kappaleen valmistamista”.

32 Tässä yhteydessä on muistutettava direktiivin 2001/29 johdanto-osan 3 ja 31 perustelukappaleesta ilmenevän, että kyseisellä direktiivillä toteutettavalla yhdenmukaistamisella pyritään säilyttämään, erityisesti sähköisessä ympäristössä, oikeudenmukainen tasapaino yhtäältä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien haltijoiden henkisen omaisuutensa suojaa – joka taataan perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohdassa – koskevan intressin ja toisaalta suojatun aineiston käyttäjien intressien ja perusoikeuksien sekä yleisen edun suojaamisen välillä (ks. vastaavasti tuomio 7.8.2018, Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, 41 kohta).

33 Niinpä unionin tuomioistuin on jo todennut, ettei perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohdasta tai unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa, että kyseiseen säännökseen perustuva immateriaalioikeus olisi ehdoton tai että sen suojaaminen olisi näin ollen ehdottomasti taattava (tuomio 24.11.2011, Scarlet Extended, C-70/10, EU:C:2011:771, 43 kohta; tuomio 16.2.2012, SABAM, C-360/10, EU:C:2012:85, 41 kohta ja tuomio 27.3.2014, UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192, 61 kohta).

34 Kyseistä oikeutta on nimittäin punnittava muiden perusoikeuksien kanssa, joihin kuuluu perusoikeuskirjan 13 artiklassa taattu taiteen vapaus, joka perusoikeuskirjan 11 artiklassa ja Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetussa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 10 artiklan 1 kappaleessa suojattuun sananvapauteen kuuluvana oikeutena mahdollistaa osallistumisen yleiseen kaikenlaisia kulttuurisia, poliittisia ja yhteiskunnallisia aiheita koskevaan tiedon- ja ajatustenvaihtoon (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 24.5.1988, Müller ym. v. Sveitsi, CE:ECHR:1988:0524JUD001073784, 27 kohta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 8.7.1999, Karataş v. Turkki, CE:ECHR:1999:0708JUD002316894, 49 kohta).

35 Tässä yhteydessä on mainittava, että samplaustekniikka (sampling), jossa käyttäjä ottaa useimmiten sähköisillä laitteilla näytteen äänitteestä ja käyttää sitä uuden teoksen luomiseen, on perusoikeuskirjan 13 artiklassa suojatun taiteen vapauden alaan kuuluva taiteellisen ilmaisun muoto.

36 Kyseistä vapautta hyödyntävä ääninäytteen (sample) käyttäjä voi uuden teoksen luomisen yhteydessä päättää muuttaa äänitteeltä otettua näytettä siinä määrin, ettei sitä voida kuuntelemalla tunnistaa tällaisessa teoksessa.

37 Sen, että äänitteeltä otettua näytettä käytetään uudessa teoksessa muutetussa ja kuuntelemalla tunnistamattomassa muodossa omaa taiteellista luomusta varten, pitäminen direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdassa tarkoitettuna ”kappaleen valmistamisena” kyseisestä äänitteestä olisi ristiriidassa paitsi sen merkityksen kanssa, joka kyseisellä ilmaisulla on edellä 28 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla yleiskielessä, myös edellä 32 kohdassa mainitun oikeudenmukaisen tasapainon vaatimuksen kanssa.

38 Erityisesti tällainen tulkinta mahdollistaisi äänitteen tuottajalle tällaisessa tilanteessa sen vastustamisen, että kolmas ottaa hänen äänitteeltään taiteellista luomusta varten hyvin lyhyenkin ääninäytteen, vaikka tällainen ottaminen ei heikentäisi mainitun tuottajan mahdollisuutta saada kohtuullinen tuotto investoinnilleen.

39 Ensimmäiseen ja kuudenteen kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohtaa on tulkittava perusoikeuskirjan valossa siten, että äänitteiden tuottajalle mainitussa säännöksessä annettu yksinoikeus sallia tai kieltää kappaleen valmistaminen äänitteestään mahdollistaa sen, että tuottaja voi vastustaa sitä, että kolmas ottaa hänen äänitteestään – hyvin lyhyenkin – ääninäytteen sisällyttääkseen sen toiseen äänitteeseen, ellei kyseistä näytettä sisällytetä siihen muutetussa ja kuuntelemalla tunnistamattomassa muodossa.

Toinen kysymys

40 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään olennaisilta osin sitä, onko direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että äänite, joka sisältää toisesta äänitteestä siirrettyjä musiikkinäytteitä (samples), on kyseisessä säännöksessä tarkoitettu toisen äänitteen kopio.

41 Direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että äänitteiden tuottajilla on yksinoikeus saattaa äänitteitään, mukaan lukien niiden kopiot, myymällä tai muilla tavoin yleisön saataville.

42 Direktiivin 2006/115 9 artiklassa tai muissakaan kyseisen direktiivin säännöksissä ei määritellä mainitussa artiklassa tarkoitettua käsitettä ”kopio”.

43 Kyseistä käsitettä on näin ollen tulkittava siten, että huomioon otetaan säännöksen asiayhteys ja kyseisellä lainsäädännöllä tavoiteltu päämäärä.

44 On muistutettava, että direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetyllä levittämistä koskevalla äänitteiden tuottajien yksinoikeudella pyritään direktiivin 2006/115 johdanto-osan toisen ja viidennen perustelukappaleen mukaan tarjoamaan mainitulle tuottajalle hänen immateriaalioikeuksiensa asianmukaisen oikeudellisen suojan avulla mahdollisuus saada tuottoa äänitteiden tuottamiseksi tekemilleen investoinneille, jotka voivat olla erityisen suuria ja epävarmoja.

45 Tältä osin toisesta perustelukappaleesta ilmenee, että kyseisellä direktiivillä äänitteiden tuottajalle annettavalla suojalla pyritään muun muassa vastustamaan piratismia eli – kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 45 kohdassa – äänitteiden laittomien kopioiden tuottamista ja levittämistä yleisölle. Tällaisten kopioiden levittäminen on nimittäin erityisen vakava uhka äänitteiden tuottajan eduille, koska se voi johtaa tuottajan niiden levittämisestä saamien tulojen huomattavaan vähenemiseen.

46 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa, ainoastaan tallenne, joka sisältää kaikki tai olennaisen osan mainittuun äänitteeseen tallennetuista äänistä, voi ominaisuuksiensa vuoksi korvata sen lailliset kappaleet ja olla näin ollen direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kyseisen äänitteen kopio.

47 Tallenne, jolla ei toisteta kaikkia tai olennaista osaa äänitteelle tallennetuista äänistä vaan johon ainoastaan sisällytetään kyseiseltä äänitteeltä siirrettyjä musiikkinäytteitä mahdollisesti muutetussa muodossa uuden ja aikaisempaan äänitteeseen nähden itsenäisen teoksen luomiseksi, ei sen sijaan ole kopio.

48 Direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan tällaisen, sen tavoitteeseen perustuvan tulkinnan vahvistaa sen säännöstön, johon kyseinen säännös kuuluu, asiayhteys.

49 Tässä yhteydessä on mainittava direktiivin 2006/115 johdanto-osan seitsemännestä perustelukappaleesta ilmenevän, että kyseisellä direktiivillä pyritään lähentämään jäsenvaltioiden lainsäädäntöjä siten, ettei synny ristiriitaa niiden kansainvälisten yleissopimusten kanssa, joihin useiden jäsenvaltioiden tekijänoikeudet ja lähioikeudet perustuvat.

50 Kyseisiin yleissopimuksiin kuuluu myös Geneven yleissopimus, jolla pyritään sen johdantokappaleen mukaan vastaamaan äänitteiden luvattoman jäljentämisen kasvuun ja siitä äänitteiden valmistajien eduille aiheutuvaan vahinkoon.

51 Kyseinen yleissopimus sisältää 2 artiklassaan direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohtaa vastaavan määräyksen, jossa määrätään nimenomaisesti, että äänitteiden valmistajia suojataan siltä, että heidän äänitteistään valmistettaisiin kopioita ja niitä saatettaisiin yleisön saataviin ilman heidän suostumustaan.

52 Tästä syystä Geneven yleissopimuksen 1 artiklan c kohdan mukaan tällainen kopio on laite tai alusta, joka sisältää äänitteeltä välittömästi tai välillisesti otettuja ääniä ja joka käsittää ”kaikki tai olennaisen osan” mainittuun äänitteeseen tallennetuista äänistä.

53 On totta, etteivät Geneven yleissopimuksen määräykset kuulu unionin oikeusjärjestykseen, koska yhtäältä unioni ei ole sen sopimuspuolena eikä unionin toisaalta voida katsoa tulleen kyseisen sopimuksen soveltamisalalla jäsenvaltioiden tilalle jo senkään takia, että kaikki jäsenvaltiot eivät ole mainitun yleissopimuksen sopimuspuolia (ks. analogisesti tuomio 15.3.2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, 41 kohta). Se on kuitenkin yksi edellä 49 kohdassa mainituista kansainvälisistä yleissopimuksista, joten direktiivin 2006/115 säännöksiä olisi mahdollisuuksien mukaan tulkittava kyseisen yleissopimuksen valossa (ks. vastaavasti tuomio 7.12.2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, 35 kohta; tuomio 4.10.2011, Football Association Premier League ym., C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 189 kohta ja tuomio 19.12.2018, Syed, C-572/17, EU:C:2018:1033, 20 kohta).

54 Tästä seuraa, että on katsottava julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 46 ja 47 kohdassa esittämän mukaisesti, että direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohtaan sisältyvää kopion käsitettä on tulkittava tavalla, joka on johdonmukainen Geneven yleissopimuksen 1 artiklan c kohtaan ja 2 artiklaan sisältyvän vastaavan käsitteen kanssa.

55 Toiseen kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että äänite, joka sisältää toisesta äänitteestä siirrettyjä musiikkinäytteitä, ei ole kyseisessä säännöksessä tarkoitettu toisen äänitteen kopio, jos siinä ei toisteta kyseistä äänitettä kokonaan tai olennaiselta osin.

Kolmas kysymys

56 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tuonut esiin, että UrhG:n 24 §:n 1 momentin, jota sovelletaan analogisesti äänitteiden tuottajan oikeuteen, mukaan itsenäistä teosta, joka on luotu käyttämällä toisen teosta, voidaan käyttää ja hyödyntää ilman käytetyn teoksen tekijän suostumusta. Se täsmentää, ettei tällainen ”vapaa käyttöoikeus” ole itsessään poikkeus tekijänoikeudesta vaan sillä määritetään pikemminkin tekijänoikeuden suojalle luonnostaan ominainen raja, joka perustuu ajatukseen siitä, että kulttuurinen luomus ei ole mahdollinen ilman tukeutumista muiden tekijöiden aikaisempiin suorituksiin.

57 Koska toiseen kysymykseen annettavasta vastauksesta seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kappaleen valmistaminen ei kuulu direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan alaan, on näin ollen katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään olennaisilta osin sitä, voiko jäsenvaltio säätää kansallisessa oikeudessaan muusta direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdassa säädettyä äänitteiden tuottajan oikeutta koskevasta poikkeuksesta tai rajoituksesta kuin niistä, joista säädetään kyseisen direktiivin 5 artiklassa.

58 Kuten sekä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa annettavaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä koskevan, 10.12.1997 annetun ehdotuksen (KOM(97) 628 lopullinen) perusteluista että direktiivin 2001/29 johdanto-osan 32 perustelukappaleesta ilmenee, kyseisen direktiivin 5 artiklassa säädetty luettelo poikkeuksista ja rajoituksista on tyhjentävä, mitä unionin tuomioistuin on useaan otteeseen korostanut (tuomio 16.11.2016, Soulier ja Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, 34 kohta ja tuomio 7.8.2018, Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, 16 kohta).

59 Tältä osin edellä 32 kohdassa jo muistutettiin, että direktiivillä 2001/29 toteutettavalla yhdenmukaistamisella pyritään säilyttämään, erityisesti sähköisessä ympäristössä, oikeudenmukainen tasapaino yhtäältä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien haltijoiden henkisen omaisuutensa suojaa koskevan intressin ja toisaalta suojatun aineiston käyttäjien intressien ja perusoikeuksien sekä yleisen edun suojaamisen välillä.

60 Näiden eri oikeuksien ja intressien välisen oikeudenmukaisen tasapainon löytämiseksi käytettävät mekanismit on kirjattu itse direktiiviin 2001/29, kun siinä säädetään yhtäältä muun muassa sen 2–4 artiklassa oikeudenhaltijoiden yksinoikeuksista ja toisaalta sen 5 artiklassa poikkeuksista ja rajoituksista, jotka jäsenvaltiot voivat – tai jotka niiden jopa täytyy – panna täytäntöön kyseisten oikeuksien osalta, mutta kyseiset mekanismit on konkretisoitava kansallisilla kyseisen direktiivin täytäntöönpanotoimilla ja sillä, että kansalliset viranomaiset soveltavat niitä (ks. vastaavasti tuomio 29.1.2008, Promusicae, C-275/06, EU:C:2008:54, 66 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

61 Unionin tuomioistuin on toistuvasti todennut, että nyttemmin perusoikeuskirjassa vahvistetut perusoikeudet, joiden noudattamista unionin tuomioistuin valvoo, tukeutuvat jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen ja kansainvälisiin ihmisoikeuksia koskeviin asiakirjoihin, joiden syntyyn jäsenvaltiot ovat vaikuttaneet tai joihin ne ovat liittyneet (ks. vastaavasti tuomio 27.6.2006, parlamentti v. neuvosto, C-540/03, EU:C:2006:429, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

62 Edellä 32 kohdassa mainitun oikeudenmukaisen tasapainon saavuttamista edistää myös direktiivin 2001/29 5 artiklan 5 kohta, jossa edellytetään, että mainitun direktiivin 5 artiklan 1–4 kohdassa säädettyjä poikkeuksia ja rajoituksia voidaan soveltaa vain tietyissä erityistapauksissa, jotka eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun suojatun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja.

63 Tässä tilanteessa sen mahdollistaminen, että kukin jäsenvaltio voisi edellä 58 kohdassa mainitusta unionin lainsäätäjän nimenomaisesta tahdosta huolimatta ottaa käyttöön direktiivin 2001/29 5 artiklassa tyhjentävästi säädettyihin poikkeuksiin ja rajoituksiin kuulumattomia poikkeuksia kyseisen direktiivin 2–4 artiklassa tarkoitetuista tekijän yksinoikeuksista, vaarantaisi mainitulla direktiivillä toteutetun tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen tehokkuuden ja direktiivillä tavoitellun oikeusvarmuuden (tuomio 13.2.2014, Svensson ym., C-466/12, EU:C:2014:76, 34 ja 35 kohta). Saman direktiivin johdanto-osan 31 perustelukappaleesta nimittäin ilmenee nimenomaisesti, että tiettyjä yksinoikeustoimia koskevien poikkeusten ja rajoitusten nykyisillä eroilla on välitön kielteinen vaikutus sisämarkkinoiden toimintaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla ja että direktiivin 2001/29 5 artiklaan sisältyvillä poikkeuksilla ja rajoituksilla pyritään näin varmistamaan sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta.

64 Lisäksi saman direktiivin johdanto-osan 32 perustelukappaleesta ilmenee, että jäsenvaltioiden olisi sovellettava näitä poikkeuksia ja rajoituksia yhdenmukaisella tavalla. Kyseisten poikkeusten ja rajoitusten täytäntöönpanon yhdenmukaisuutta ei kuitenkaan voitaisi varmistaa, jos jäsenvaltioilla olisi vapaus säätää muista kuin direktiivissä 2001/29 nimenomaisesti mainituista poikkeuksista ja rajoituksista (ks. vastaavasti tuomio 12.11.2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, 38 ja 39 kohta), ja unionin tuomioistuin on sitä paitsi jo korostanut, että missään direktiivin 2001/29 säännöksessä ei anneta jäsenvaltioille mahdollisuutta laajentaa mainittujen poikkeusten ja rajoitusten soveltamisalaa (ks. vastaavasti tuomio 10.4.2014, ACI Adam ym., C-435/12, EU:C:2014:254, 27 kohta).

65 Kolmanteen kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että jäsenvaltio ei voi säätää kansallisessa oikeudessaan muusta direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdassa säädettyä äänitteiden tuottajan oikeutta koskevasta poikkeuksesta tai rajoituksesta kuin niistä, joista säädetään kyseisen direktiivin 5 artiklassa.

Neljäs kysymys

66 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee neljännellä kysymyksellään, joka koskee tilannetta, jossa direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdassa säädetyn äänitteiden tuottajan kappaleen valmistamista koskevan yksinoikeuden loukkaaminen voidaan todeta, olennaisilta osin sitä, onko kyseisen direktiivin 5 artiklan 3 kohdan d alakohtaa tulkittava siten, että siinä tarkoitettu käsite ”lainaukset” käsittää tilanteen, jossa lainaamisen kohteena olevaa teosta ei ole mahdollista tunnistaa.

67 Direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan d alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista kyseisen direktiivin 2 ja 3 artiklassa säädettyihin kappaleen valmistamista ja yleisölle välittämistä koskeviin oikeuksiin, kun kyse on esimerkiksi lainauksista muun muassa arvostelua tai selostusta varten, sillä edellytyksellä, että lainaukset koskevat teosta tai muuta suojattua aineistoa, joka on jo laillisesti saatettu yleisön saataviin, että lähde ja myös tekijän nimi mainitaan, jollei tämä osoittaudu mahdottomaksi, ja että lainausten käyttö on hyvän tavan mukaista ja tapahtuu tarkoituksen vaatimassa laajuudessa.

68 Aluksi on katsottava, kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 62 ja 63 kohdassa, että kun otetaan huomioon direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan d alakohdan sanamuoto, jossa viitataan ”teokseen tai muuhun suojattuun aineistoon”, kyseisessä säännöksessä säädettyä poikkeusta tai rajoitusta voidaan soveltaa suojatun musiikkiteoksen käyttämiseen, kunhan kyseisen säännöksen mukaiset edellytykset täyttyvät.

69 Erityisesti on mainittava, että – kuten edellä 67 kohdassa muistutettiin – direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan d alakohdan soveltaminen edellyttää, että ”lainausten käyttö on hyvän tavan mukaista, sekä [tapahtuu] siinä laajuudessa kuin kyseinen erityistarkoitus tällaista käyttöä vaatii”, joten kyseessä oleva käyttäminen lainauksessa ei saa ylittää sitä, mikä on välttämätöntä kyseisellä lainauksella tavoitellun päämäärän saavuttamisen kannalta.

70 Koska ilmaisua ”lainaus” ei määritellä mitenkään direktiivissä 2001/29, kyseisen ilmaisun merkitys ja ulottuvuus on edellä 28 kohdassa mainitun unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan määritettävä sen tavanomaisen merkityksen mukaan, joka sillä on yleiskielessä, ottamalla samalla huomioon asiayhteys, jossa sitä käytetään, ja sen lainsäädännön tavoitteet, johon se kuuluu.

71 Ilmaisun ”lainaus” tavanomaisen yleiskielisen merkityksen osalta on mainittava, että lainauksen keskeisiin ominaispiirteisiin kuuluu se, että teoksen käyttäjä, joka ei ole teoksen tekijä, käyttää sitä tai yleisemmin otetta teoksesta ajatuksen havainnollistamiseksi, mielipiteen puolustamiseksi tai kyseisen teoksen ja mainitun käyttäjän ajatuksen älyllisen vastakkainasettelun mahdollistamiseksi, ja suojatun

aineiston käyttäjän, joka aikoo vedota lainaamista koskevaan poikkeukseen, tavoitteena on näin ollen oltava vuorovaikutus mainitun teoksen kanssa, kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 64 kohdassa.

72 Erityisesti on niin, että jos uuden musiikkiteoksen luoja käyttää ääninäytettä (sample), joka on otettu toisesta äänitteestä ja joka voidaan tunnistaa uuden teoksen kuuntelemisen yhteydessä, kyseisen musiikkinäytteen käyttäminen voi kunkin yksittäistapauksen olosuhteiden mukaan olla direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan d alakohdassa, luettuna perusoikeuskirjan 13 artiklan valossa, tarkoitettu ”lainaus”, kunhan mainitulla käyttämisellä pyritään edellä 71 kohdassa mainitulla tavalla vuorovaikutukseen sen teoksen kanssa, josta näyte on otettu, ja kunhan mainitussa 5 artiklan 3 kohdan d alakohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

73 Kuten julkisasiamies korostaa ratkaisuehdotuksensa 65 kohdassa, tällaista vuorovaikutusta ei voi olla, ellei kyseessä olevan lainaamisen kohteena olevaa teosta ole mahdollista tunnistaa.

74 Neljänteen kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan d alakohtaa on tulkittava siten, että siinä tarkoitettu käsite ”lainaukset” ei käsitä tilannetta, jossa lainaamisen kohteena olevaa teosta ei ole mahdollista tunnistaa.

Viides kysymys

75 Aluksi on mainittava, että – kuten edellä 24 kohdasta ilmenee – viides kysymys liittyy erityisesti siihen, miten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin soveltaa pääasian ratkaisemiseksi direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohtaa ja 5 artiklan 3 kohdan d alakohtaa sekä direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 10 artiklan 2 kohdan ensimmäistä alakohtaa.

76 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tässä yhteydessä sitä, jätetäänkö kyseisissä unionin oikeuden säännöksissä jäsenvaltioille liikkumavaraa niiden täytäntöönpanon osalta, koska Bundesverfassungsgerichtin (liittovaltion perustuslakituomioistuin, Saksa) oikeuskäytännön mukaan unionin direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettuja kansallisen oikeuden säännöksiä on arvioitava lähtökohtaisesti unionin oikeudessa eikä Saksan liittotasavallan perustuslaissa taattujen perusoikeuksien valossa, jos kyseisessä direktiivissä ei jätetä jäsenvaltioille liikkumavaraa sen täytääntöönpanon osalta.

77 Toiseen ja neljänteen kysymykseen annettavan vastauksen perusteella on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee viidennellä kysymyksellään olennaisilta osin sitä, onko direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohtaa tulkittava siten, että se on toimenpide, jolla pyritään täysimääräiseen yhdenmukaistamiseen.

78 Tässä yhteydessä on muistutettava, että unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen, joka on unionin oikeusjärjestyksen olennainen ominaisuus, mukaan se, että jäsenvaltio vetoaa kansallisen oikeutensa säännöksiin, vaikka ne olisivatkin perustuslain tasoisia, ei voi heikentää unionin oikeuden vaikutusta tämän jäsenvaltion alueella (tuomio 26.2.2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, 59 kohta).

79 Tältä osin on mainittava, että koska se, että jäsenvaltiot täytäntöönpanevat direktiivin, kuuluu joka tapauksessa perusoikeuskirjan 51 artiklassa tarkoitettuun tilanteeseen, jossa jäsenvaltiot soveltavat unionin oikeutta, tällaisen täytäntöönpanon yhteydessä on saavutettava perusoikeuskirjassa tarkoitettu perusoikeuksien suojan taso riippumatta jäsenvaltioilla täytäntöönpanon yhteydessä olevasta harkintavallasta.

80 Jos kansallisella säännöksellä tai toimenpiteellä sovelletaan perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla unionin oikeutta tilanteessa, jossa jäsenvaltioiden toiminta ei määräydy täysin unionin oikeuden perusteella, kansalliset viranomaiset ja tuomioistuimet saavat soveltaa perusoikeuksien suojaa koskevia kansallisia standardeja sillä edellytyksellä, ettei niiden soveltaminen

vaaranna perusoikeuskirjassa, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, vahvistettua suojan tasoa eikä unionin oikeuden ensisijaisuutta, yhtenäisyyttä ja tehokkuutta (tuomio 26.2.2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, 60 kohta ja tuomio 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 29 kohta).

81 Niinpä unionin oikeuden mukaista on, että kansalliset tuomioistuimet ja viranomaiset asettavat tällaisen soveltamisen edellytykseksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämän mukaisesti sen, että direktiivin säännöksillä ”jätetään liikkumavaraa niiden kansallisen täytäntöönpanon osalta”, kunhan kyseisen edellytyksen ymmärretään tarkoittavan mainitulla säännöksillä toteutettavan tasoista yhdenmukaistamista, sillä tällainen soveltaminen on mahdollista vain, jos kyseisillä säännöksillä ei toteuteta täysimääräistä yhdenmukaistamista.

82 Nyt käsiteltävässä asiassa on mainittava, että direktiivillä 2001/29 on tarkoitus yhdenmukaistaa vain tiettyjä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien piirteitä, ja useat sen säännöksistä ilmentävät unionin lainsäätäjän aikomusta antaa jäsenvaltioille harkintavaltaa kyseisen direktiivin täytäntöönpanossa (ks. vastaavasti tuomio 5.3.2015, Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, 57 kohta).

83 Edellä 27 kohdassa muistutettiin direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdassa tarkoitetun oikeudenhaltijoiden yksinoikeuden osalta, että kyseisen säännöksen mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää ”suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinoilla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen” on äänitetuottajilla äänitteidensä osalta.

84 Niinpä mainitussa säännöksessä määritellään selkeästi äänitteiden tuottajille unionissa kuuluva kappaleen valmistamista koskeva yksinoikeus. Kyseiseen säännökseen ei myöskään liity mitään ehtoja, eikä sen soveltaminen tai sen vaikutukset edellytä mitään toimia.

85 Tästä seuraa, että direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohta on toimenpide, jolla yhdenmukaistetaan täysimääräisesti siinä tarkoitetun oikeuden aineellinen sisältö (ks. analogisesti EU-tavaramerkin haltijan yksinoikeuden osalta tuomio 20.11.2001, Zino Davidoff ja Levi Strauss, C-414/99–C-416/99, EU:C:2001:617, 39 kohta ja tuomio 12.11.2002, Arsenal Football Club, C-206/01, EU:C:2002:651, 43 kohta).

86 Viidenteen kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohtaa on tulkittava siten, että se on toimenpide, jolla yhdenmukaistetaan täysimääräisesti siinä tarkoitetun oikeuden aineellinen sisältö.

Oikeudenkäyntikulut

87 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 2 artiklan c alakohtaa on tulkittava Euroopan unionin perusoikeuskirjan valossa siten, että äänitteiden tuottajalle mainitussa säännöksessä annettu yksinoikeus sallia tai kieltää kappaleen valmistaminen äänitteestään mahdollistaa sen, että tuottaja voi vastustaa**

sitä, että kolmas ottaa hänen äänitteestään – hyvin lyhyenkin – ääninäytteen sisällyttääkseen sen toiseen äänitteeseen, ellei kyseistä näytettä sisällytetä siihen muutetussa ja kuuntelemalla tunnistamattomassa muodossa.

2) **Vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/115/EY 9 artiklan 1 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että äänite, joka sisältää toisesta äänitteestä siirrettyjä musiikkinäytteitä, ei ole kyseisessä säännöksessä tarkoitettu toisen äänitteen kopio, jos siinä ei toisteta kyseistä äänitettä kokonaan tai olennaiselta osin.**

3) **Jäsenvaltio ei voi säätää kansallisessa oikeudessaan muusta direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohdassa säädettyä äänitteiden tuottajan oikeutta koskevasta poikkeuksesta tai rajoituksesta kuin niistä, joista säädetään kyseisen direktiivin 5 artiklassa.**

4) **Direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan d alakohtaa on tulkittava siten, että siinä tarkoitettu käsite ”lainaukset” ei käsitä tilannetta, jossa lainaamisen kohteena olevaa teosta ei ole mahdollista tunnistaa.**

5) **Direktiivin 2001/29 2 artiklan c alakohtaa on tulkittava siten, että se on toimenpide, jolla yhdenmukaistetaan täysimääräisesti siinä tarkoitetun oikeuden aineellinen sisältö.**

Allekirjoitukset